

OPATKA

Ročník 2017/2018 - 1

Vianoce sa blížia
Spomienky...
Vôňa sviatočných dní
Cestou necestou...

Vážená pani riaditeľka, vážení učitelia, milí študenti!

S radosťou Vám chcem oznámiť, že sa začíname opäť stretávať s časopisom "OPATKA".

Prvé číslo (po istom čase) máte teda práve pred sebou. Nájdete v ňom veľa dobrých rád, netradičné čítanie, aktivity školy a veľa informácií. Budem veľmi rada, ak máte nejaké nápady, ktoré prinesiete vo forme príspevkov do našej redakcie a podelíte sa tak o najrôznejšie zaujímavosti.

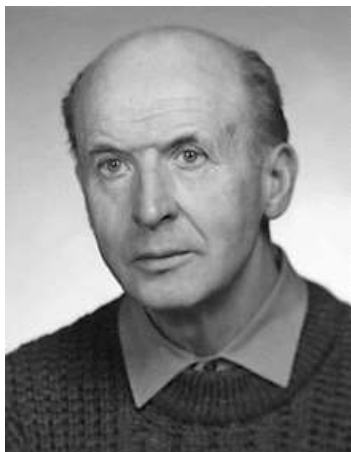
Blížia sa prázdniny, preto Vám všetkým v mene redakcie prajem príjemné prežitie vianočných sviatkov v kruhu najbližších, bohatého Ježiška a šťastný nový rok 2018.

Príjemne čítanie praje redakcia časopisu Opatka!

**Vaša šéfredaktorka
Viktória Popovičová**

MIKULÁŠ KASARDA
(1925 - 2013)

*Ja malý básnik som.
Skromné sú moje verše na obrazy
jak plodmi skúpo obsypaný strom.
No cit v nich je, čo nezamrazí.*

(...)

*Nepotrebujem na hrob mohyly
a verše moje slávu u publika.
Ak dali čo len kvapku posily
v tých časoch zlých, to stačí pre
básnika.*

(báseň Zo životopisu)

Tieto verše hádam najlepšie vystihujú celú osobnosť Mikuláša Kasardu - ako spisovateľa i ako človeka. Básnik leta, jeho modrých diaľav, voňavých zlatých polí, prostých ľudských radostí i smútkov, autor nehy, pokory a nostalgických nepokojov, životnej prostoty, čistého vrúcneho a váženého slova, lyrik nerozlučne spätý s rodným Zemplínom, ktorý sa stal epicentrom jeho životnej a tvorivej aktivity. Po Pavlovi Horovovi básnicky najvýraznejší zjav staršej literárnej generácie východného Slovenska. Verný obrane hodnôt a istôt, bez ktorých by náš život bol prázdny, pustý, bezcieľny. Z jeho veršov vyžarujú myšlienky porozumenia, krásy a ľudskosti. Sú apelom na potrebu lásky a úcty k človeku.

Mikuláš Kasarda sa narodil 26.7.1925 v obci Sačurov. Väčšina jeho veršov sa zrodila práve tu, na Zemplíne. Je v nich veľa obdivu a lásky k rodným rovinám, mumľajúcim tokom Ondavy i tajomnej Tople. Nepatetické vyjadrenie nežných, drobných, prostých vecí, ich hlboké a úprimné prežitie robí Kasardovu

poéziu presvedčivou. Aj keď neskôr odchádza na gymnaziálne štúdiá do Michaloviec, potom sa venuje slovenčine a filozofii v Bratislave a neskôr nemčine v Prešove, vždy sa spomienkami vracia do minulosti a detstva.

Básnik Mikuláš Kasarda bol básnikom výsostne skromným a úprimným. Pod skromnosťou sa môže myslieť napríklad to, že autor vo svojej tvorbe nenarába zložitým básnickým aparátom. Pozoruhodné a zároveň obdivuhodné je však iné: že skromnými, poetickými prostriedkami vie vytvoriť silné básne. Kasarda je typ básnika introvertného; osobné i nadosobné, intímne i verejné sa expresivizuje cez zážitok. Jeho vízia ľudského života i sveta je garantovaná mravným štatútom osobnosti. Nie je to lyrika abstraktných filozofických reflexií, naopak, je to poézia dostredivých kontúr, vymedzených motivických pásiem - detstvo, rodná dedina, zemlínka príroda v metamorfózach ročných období, s dôrazom na leto v čase jeho vrcholenia, žena, matka, poézia... V základnom životnom pocite Kasarda nie je básnikom tragickým a vírivým, nevylučuje to však obraz tragična a polemična v jeho lyrickom premostení sveta. Jeho poézia je maximálne konkrétna.

Pre teba

*Pre teba zanechal som veľkomesto
do srdca zadraperené.*

*Čo som to hľadal v tebe, v smutnom blate,
v letnom prachu, v tichom sene?
Ja ešte stále neviem. Nepovieš to?*

*I ja som čítal hvezdárov a cestopisy,
veď ešte dodnes v kožu pazúr zatína
tuláctvo skryté.*

*Ale zvíťazila ty si,
nekonečná letná žltá rovina
s červeným makom v žite.*

Jak muška v pavučine trepem sa v tvojom objatí.

*Prečo si také kruté,
že nikdy neviem, či sme ja a ty,
či iba jedno splynutie
a zabudnutie.*

No nielen skromnosť literárna, ale aj skromnosť človeka je typická pre jeho osobu. Mala som možnosť poznať prostredie zemplínskej dediny Sačurov, v ktorej sa autor narodil, ale aj malé mestečko Sečovce, v ktorom prežil (a dožil) svoj život spoločne s manželkou, ako i gymnázium, kde pôsobil ako učiteľ. Jeho pedagogické majstrovstvo spočívalo hlavne v jeho zanietenosti a láske k povolaniu i predmetu, ktorý vyučoval, a najmä v nadhľade nad všetkým, s čím sa pri vyučovaní stretával. Ako básnik a prekladateľ (literatúra česká, maďarská, nemecká, ruská) dokázal získať študentov pre umelecké slovo nielen jeho dôverným poznaním, ale najmä názorným a obrazným poukázaním, ako k nemu hľadať cestu a nachádzať potešenie a krásu z jeho pochopenia.

Zjazd abiturientov

*Keď do dvier vstúpil som, sedeli pri večeri
priatelia, z ktorých sú doktori, inžinieri,
veselosť viala z nich, hriali ich diplomy,
lež náš kruh priateľstva navždy sa prelomil.*

*Čo ešte žilo v nás tak neskutočne krásne,
to boli spomienky, ó, prvý sniežik na sne,
to im hrial na husliach huslista rozmarný,
keď vábil do tanca v bývalej kresliarni.*

*A bral si do tanca priateľky – kolegyne,
po rokoch prežitých mali už tvary iné
a iné tváre snád', na ktoré písal čas
svoj epos tajomný, sen májov, krehký mráz.*

*Nejedno zatmenie im začiernilo blankyt
a nielen výborné im dával život známky
a možno nejedna prepadla na skúške,
šepkajúc sklamanie len mokrej poduške.*

*Keď hudba utíchla, direktor starý číta,
kto akú otázku ťahal na maturitách,
latina, fyzika a ďalej po mene,
no toto všetko je už také vzdialené.*

*Lež ráno, keď si stál chvíľočku pred ústavom
bežalo po srdci, vírilo tvojou hlavou
to snenie bezmocné, ten trpkosladký žiaľ,
že nieto návratu, že život nepostál.*

*Lež preto dojíma jak materina slza,
lež preto krásne je stúpať do zóny muža.
Nuž zbohom, mestečko. Po tvojich uliciach
si líčce-kuriatka už zobú rosný hrach,*

*obloha belasá už pláva nad dvory,
z ktorých sa vzrušený študentík vynorí,
och, nezávid'že mu ten pohľad a ten sen,
kým vlak tvoj tratí sa jak leto v podjeseň.*

A, predovšetkým, bola som poctená aspoň „úchytkom“ zažiť i samotného Mikuláša Kasardu, ktorého láskavé oči vidím dodnes pred sebou. Tento človek sa naozaj nedá definovať inak ako skromný a pokorný. Do svojich posledných dní veľmi rád chodieval v sprievode svojej manželky do Cerkvi, pretože Boh bol v jeho svete „kľúčovou postavou“, aj keď bol jeho život poznačený i neradostnými udalosťami. Pri jednej z nich napísal túto báseň:

Chryzantémy

*Neskoro dali kvet,
bielobou nežnou v cintoríne svietia.
I človek môže takto osamieť,
žiť dlho chladný pod lúčami leta.*

*Lež ešte naposledy v jeseni,
skôr než sa spustia prvé snežné fáče,
jak chryzantémy v bielom plameni
zahodí vzdor
a plače.*

*A kvitne láskam, ktorých dávno niet,
a vlažným poľom k cintorínu kráča
a dáva, čo dať môže ešte: kvet.*

Skôr než sám vykrváca.

„Chcete vedieť, ako sa žije v zóne staroby? Je to neradostné, keď nás opúšťajú tvorivé sily. Spisovateľ, ktorý už nepíše, má pocit, akoby nežil, akoby bol mŕtvy. Niektorí, ako Hemingway, to riešili aj guľkou do čela. Iní však, ako napríklad Andrej Plávka, práve v poslednej tretine svojho života napísali najlepšie veci. Aj ja mávam občas pocit, že sa mi už nepodarí dohodiť slovom na obežnú dráhu básne. Ale pokúšam sa slová básne premeniť na pozdrav, na úsmev, na predletie. Na službu človeku inou formou. Veď vždy ktosi ticho čaká na naše ruky, vždy nás niekto potrebuje, niekomu môžeme aspoň zaviazať obuv. Aj v tom je poézia.“

Mikuláš Kasarda

December

1

*Zatiaľ je iba temno
a lístie po zemi.
O tvojom smútku viem, no
sám som tiež zronený,*

*kým sivé mračná stlmia plač a
zaklope Mikuláš.
Motýľmi snehu budeš kráčať
do rozprávkových čias.*

2

*Odbehli s nami sane do dialí.
Roztopila sa snehulienka,
čo bola ako prúťik tenká.*

Veď každý sa raz popáli.

3

*S darčekmi na Vianoce
na pohyblivých schodoch Prioru
ako na saniach detstva.*

*Z radiátorov
dýchlo krotké teplo maštali.
Potichu sa vracaj, potichu.
Všetci už doma zaspali.*

4

*Už bežia dávne obrazy ako filmy kamerou.
Ó zapražená cibulka tvojich zimných večerov.*

*Ó cesnaková fazuľa, čo varila ju mama.
Na priadky tajne kradneš z otcovho dvora sám a*

*v hre na zálohy prisadneš si k Zuzane
a ako výkupné sa ti netajný bozk dostane.*

*Potom to v škole praskne a cnostná chudá palica
chce z teba slzu vycediť, ale chlapec chlapi sa.*

5

*O ľad jarkov podkovičky zvonía.
Cesta domov pri zatmení hviezd.
Nežne sype decembrový konár
mletý cukor na koláče ciest.*

*Vrát' sa, vrát' sa aspoň do kamery,
záber mamy, keď sa v izbe šerí.*

*Potom detail ruky spomalit':
Otec koňom sype v maštali.*

Pápež Benedikt XVI. prostredníctvom apoštolského nuncia v SR Mons. Maria Giordanu pozdravil vo februári 2011 slovenských umelcov pri príležitosti odovzdávania ocenení Fra Angelica, patróna umelcov. V kategórii slovesné umenie bol ocenený básnik Mikuláš Kasarda.

Ďakujeme, pán básnik, za ozvenu Vašich veršov: „*Len v tichej službe zapriahnutá / smie dotýkať sa duša krásy / a na krídla sa menia putá / čo dobrovoľne pripína si.*“

Spracovala Katarína Bieleková

stolom s vynikajúcim jedlom. Vzájomne sme si pripili na to, čo bolo, no i na to, čo nás ešte v živote čaká.

A potom sa začal náš program, ktorý dopadol veľmi komicky: síce neplánovane, no napokon sme sa všetci zasmiali aj na tom, že nevyšiel celkom podľa predstáv.

Stužkovú slávnosť sme završili tancom, čo bol pre nás krásny zážitok - tancovať s ľuďmi, ktorí pre nás toho urobili v živote najviac - rodičia, príbuzní, učitelia, priatelia.

Tento večer bol pre nás veľkolepý a jedinečný. Isto v živote zažijeme ešte niekoľko príjemných osláv, ale atmosféra tejto slávnosti ostane v našich spomienkach navždy jedinečná a neopakovateľná.

V mene celej triedy ďakujem všetkým, ktorí sa podieľali na realizácii tejto skvelej akcie!

Vďaka!!!

Kristína Vojteková, I.TEK

Nemecko

A teraz niečo o projekte Erasmus +. Ide o výmenné pobyty slovenských a nemeckých žiakov.

Prvý výmenný pobyt sa konal od 30.5.2016 do 6.6.2016 v Bad Honnef v Nemecku, kde sme spoznali veľmi príjemných ľudí a získali nových priateľov.

Druhý výmenný pobyt sa konal od 28.3.2017 do 4.4. 2017 na Slovensku v Košiciach. Nemeckí priatelia nás navštívili v našej škole, kde sme pre nich pripravili zaujímavý program: výlet do Levoče, kde sme si pozreli kultúrne pamiatky ako je klieťka hanby, či drevený oltár Chrámu svätého Jakuba. Boli sme aj na Spišskom hrade, kde sa im nesmierne páčilo. Samozrejme sme im ukázali aj kultúrne pamiatky mesta Košice.

Tretí výmenný pobyt sa konal od 26.5.2017 do 2.6.2017 v ROSRATH-Koln v Nemecku, kde sme vystupovali v ich škole:

dokončovali kostýmy, kulisy a podobne a

reprezentovali našu školu divadelným predstavením Janko a

Marienka (Hänsel und Gretel) v slovenskom, ale aj v nemeckom jazyku. Veľmi sa im to páčilo, mali sme veľmi veľký úspech. Ja som stvárnila hlavnú postavu - Marienku a hralo sa mi veľmi dobre. Našla som sa v tejto postave a páčili sa mi aj herecké výkony našich, ale aj nemeckých žiakov. Domov sme si odniesli nielen krásne pocity a zážitky, ale veľa krásnych dojmov.

Dúfam, že predstavenie nebolo posledné a ešte budeme mať možnosť urobiť ním radosť aj iným ľuďom.

Viktória Popovičová, 3. OA

Cestou necestou (alebo spoznávame svet)....

V máji môj brat promoval na univerzite v USA.

9. mája sme spolu s rodičmi išli na letisko do Budapešti a odtiaľ sme leteli do Ameriky. Leteli sme 11 hodín, ale mne to veľmi rýchlo ubehlo. Pristáli sme na letisku v New Yorku, kde nás už čakal brat. Autom sme išli do Philadelphie, kde býval, aj študoval. Až dovtedy som o tom meste vôbec nevedel. Teraz to nielen viem, ale dokonca som tam strávil 2 nezabudnuteľné týždne.

Každý deň sme mali iný program. Jeden takýto deň sme boli na pešej prehliadke historickej časti mesta. Sprevádzal nás

sprievodca v dobovom oblečení, ktorý vedel pútavo rozprávať o každom mieste v meste. Povedal nám, že Philadelphia bola hlavným mestom, až kým sa nevybudoval Washington. Bola tu podpísaná aj

deklarácia nezávislosti a prvá ústava USA.

Videli sme budovu prvého parlamentu, vlády a prezidenta. Vystavujú tu aj zvon nezávislosti, ktorý je pre Američanov dôležitou historickou pamiatkou.

Poslali sme pozdrav starým rodičom z najstaršej pošty v Amerike, ktorá jediná nemá štátnu vlajku, lebo vznikla ešte pred jej vytvorením. Videli sme aj dom, v ktorom bola prvá vlajka ušitá. Prešli sme sa po historickej uličke s najstaršími domami v meste - z roku 1720.

Na brehu rieky je pamätné miesto, kde pristáli prví prist'ahovalci z Európy. V centre mesta je historická radnica s množstvom sôch a na jej najvyššom bode je 11m socha zakladateľa mesta a štátu Pensilvânia, Wiliama Penna.

Je tam veľa z histórie - múzeá, kostoly a spomienky na významné osobnosti americkej histórie.

Philly, ako ju domáci volajú, je tiež mestom mladých. Je tam asi 10 univerzít. Mesto poznajú aj pod označením „City of Brotherly Love“ - mesto

bratskej lásky.

Mesto dýcha históriou, ktorú v iných mestách nenájdete. Čarovné zákutia a uličky vám rozprávajú dávne príbehy o meste a ľuďoch, ktorí ho vybudovali a ktorí v ňom žili. Predstavte si, že ulice sú pomenované podľa stromov, ktoré boli v minulosti na tej ktorej ulici aj zasadené. Na začiatku ulice bola tabuľka, na ktorej bol strom aj nakreslený.

Za pobyt som videl len malú časť histórie, a preto by som sa tam ešte veľmi rád vrátil.

Martin Januvka, 2. OA

Predvianočné obdobie

Na Slovensku sa na Vianoce oslavujú sviatky narodenia Ježiša Krista, pričom na tieto dni sa pripravujeme už štyri týždne dopredu. Počas tohto obdobia

nazývaného Advent, ktoré nám v sebe nesie posolstvo očakávania príchodu malého Ježiška, ľudia chodia do kostola, kupujú darčeky pre svojich blízkych, zobia si svoje príbytky rôznymi

dekoráciami. Svoje nezastupiteľné miesto má adventný veniec. Je tvorený štyrmi sviecami, ktoré zobrazujú počet adventných nediel pred Vianocami. Adventný veniec umocňuje vianočnú atmosféru v období pred Štedrým dňom, či už je umiestnený v byte na stole alebo zavesený na dverách. Je znamením nádeje v Toho, ktorý prichádza.

Pre deti je veľmi obľúbený adventný kalendár, ktorý prináša radosť a iskričky v očiach každý deň od 1. decembra, kedy si otvoria prvé okienko a nájdu v ňom nejakú sladkú dobrotu. Na sviatok sv. Mikuláša (6. decembra) sa tešia opäť najmä deti, ktoré počítajú dni a noci, kedy od neho do svojich vyleštených čižmičiek dostanú množstvo sladkých darčiekov. Tie si však musia pripraviť už večer predtým a dať si ich vyčistené do okna, aby si v nich ráno našli očakávané dobroty alebo iné milé prekvapenie. U nás je Mikuláš známy ako bielovlasý dedko s veľkou bradou v červenom kabáte a zvykne chodiť spolu s anjelom a čertom, ktorí mu pomáhajú rozdávať darčeky, či

„čertovské“ odmeny.

13. december je ďalším zaujímavým dňom v predvianočnom období. Sviatok Lucie patrí do série tzv. stridžích dní, ktoré predchádzajú Vianociam. Trvali od

Kataríny (25. novembra) do Tomáša (21. decembra). Viazali sa tiež na Ondreja (30. novembra), Barboru (4. decembra), Mikuláša (6. decembra) a Luciu (13. decembra). Ľudia verili, že v tento deň môžu strigy aj vidieť. Podľa najznámejšej ľúbostnej tradície si na Luciu dievčatá pripravili trinásť lístočkov. Na dvanásť z nich napísali rôzne mužské mená, pričom posledný trinásť zostal prázdny. Lístočky poskrúcali a postupne, počas nasledujúcich dní, ich po jednom zničili (pálili). Predposledný lístok spálili na Štedrý deň ráno a posledný otvorili večer. Meno, ktoré na ňom bolo napísané, malo byť menom budúceho manžela. Ak zostal posledný lístok prázdny, budúci rok sa dievča ešte vydávať nemalo.

24. decembra, na Štedrý deň, začíname na Slovensku oslavovať Vianoce. Na východnom (a čiastočne aj na strednom) Slovensku sa tento deň nazýva aj "vilija" alebo "vigilija", odvodený od latinského "vigília", čo znamená predvečer sviatku.

Najväčším sviatkom Vianoc je 1. sviatok vianočný (25. decembra) - deň Kristovho narodenia, i keď história nevie presne určiť, kedy sa naozaj narodil. Na Štedrý deň sa zvykne držať pôst, ktorý končí východom prvej hviezdy. Deťom sa vravelo, že ak vydržia do večere nič nejesť,vidia zlatú hviezdu alebo zlaté prasiatko. Kým deti chystajú vianočný stromček, mami pečú, varia a pripravujú rôzne dobroty na štedrovečerný stôl. Medovníčky, či iné koláče majú už zväčša napečené

niekoľko dní dopredu. Jedlá, ktoré sa podávajú, sa líšia podľa zvykov a tradícií v rôznych regiónoch Slovenska. Spravidla však na bohato prestretom štedrovečernom stole nesmie chýbať chlieb, cesnak, med, oblátky, kapustnica, ryba, zemiakový šalát, opekanec (pupáky, bobal'ky), koláče, ovocie. Po večeri sa spievajú koledy, rozbaľujú vianočné darčeky, na ktoré sa (nielen deti) veľmi tešia. Mnoho ľudí sa zúčastňuje polnočnej omše, liturgie, či inej bohoslužby, aby oslávili narodenie Ježiša Krista a zaspievali si najkrajšiu vianočnú pieseň „Tichá noc, svätá noc“. 25. decembra a 26. decembra rodiny často zostávajú spolu, idú do kostola alebo navštevujú svojich príbuzných a priateľov.

Najdôležitejšie vianočné zvyky

Aj v súčasnosti majú tradície miesto v mnohých rodinách. Ktoré zvyky ešte stále pretrvali aj u vás?

- **šupiny z kapra alebo kôпка peňazí** - vložili sa pod obrus na štedrovečernom stole a mali zabezpečiť, aby sa peniaze v rodine počas budúceho roka rozmnožili a pribudlo ich. Mnoho ľudí si šupinu následne dáva do peňaženky. V tento zvyk dúfa ešte aj dnes asi najviac ľudí. Ved' kto by si neprial zlepšiť rodinný rozpočet?
- **cesnak** - symbol zdravia a jeden z najúčinnnejších prírodných liekov mal zabezpečiť pevné zdravie celej rodiny počas nasledujúceho roka,
- **med** - tento tradičný sladký produkt mal v nadväznosti na svoju chuť zabezpečiť dobrotu, hojnosť, či príjemnosť. Mnoho rodín si ešte pred štedrou večerou robí z medu krížik na čelo, čo symbolizuje požehnanie v spojitosti s dobrotou,
- **jablko** - z misy ovocia sa náhodne vybralo jedno jablíčko, ktoré sa vždy po večeri rozkrojilo priečne na polovicu. Ak bol jadrovník v tvare hviezdy, znamenalo to pre rodinu šťastie a zdravie, no ak bol jadrovník v tvare kríža, rodinu podľa tradície čakala choroba, alebo dokonca smrť. Jablíčko sa potom rozkrojilo na toľko kúskov, koľko členov rodiny bolo pri stole, čo malo symbolizovať ucelenosť rodiny,
- **modlitba** - aspoň raz v roku by sme sa podľa tradície mali poďakovať za jedlo, ktoré máme a spoločne sa pomodliť,
- **orechy** - počas štedrej večere nemôžu na stole chýbať ani orechy, ktoré sa po nej nahádzu do každého kúta v príbytku,

aby bola v dome rovnaká hojnosť ako v Štedrý deň, aj počas celého roka.

- **jeden tanier navyše** - ďalší zo zvykov, ktorý dodržiava veľa ľudí. Podľa starej zvyklosti by sa mal totiž jeden tanier prestriť aj pre náhodného host'a. Ide o symbol milosrdenstva a spolupatričnosti. Niektorí ľudia si tento zvyk spájajú skôr so zosnulými členmi rodiny, pre ktorých je prestreté.
- **sviečka** - na Štedrý deň počas večera svieti sviečka ako symbol Vianoc. Niekde dokonca štedrovečerná večera prebieha za svetla sviečky bez iného osvetlenia.
- **fúkание sviečky** - keď dym zo sfúknutej sviečky stúpa rovno hore, bude daný človek celý rok zdravý. Keď dym stúpa krivo alebo bokom, môže sa človek obávať svojej budúcnosti.
- **počas večere sa nesmie odísť od stola** - toto právo má len gazdiná, inak by rodina mohla rozpadnúť, resp. by nejaký člen mohol zomrieť
- **ret'az** - uviaže sa okolo stola, aby rodina zostala celý rok pokope

Viktória Popovičová, 3. OA

Význam slova Vianoce

Slovo Vianoce (podobne ako čes. Vánoce) pravdepodobne vzniklo z nemeckého Weihnachten, a to doslovným preložením druhej polovice slova a prevzatím a prispôsobením prvej polovice. V nemčine je toto slovo v podobe wíhe naht prvýkrát doložené až v roku 1170. Prvá časť slova (weih-) je odvodená od výrazu weihen (zasväcovať), Weihnachten je teda niečo ako sväté noci, svätené alebo zasvätené noci. Aj keď v dnešnej nemčine by sa muselo povedať: geweihte Nächte.

Iný názor je, že slovo Vianoce bolo zavedené do praxe v čase protestantizmu ako skomolenina talianskeho "via (di)nozze", čo doslovne znamená svadobná cesta, keďže k narodeniu Ježiša Krista došlo na ceste do Betlehema náhle. Rímskokatolícka terminológia na Slovensku prevzala, či lepšie povedané - ponechala si tento protestantský novotvar. Správny názov sviatku by mal byť Narodenie, ako to bolo v cyrilometodskej staroslovančine: Roždestvo... a ako to je napr. dodnes v taliančine: Natale.

Dominika Kvetková, 2. OA

Sviatok svätého Mikuláša

"Mikulášku, dobrý strýčku, modlím sa ti modlitbičku, zlož tu svoju plnú nošku, daj nám z tvojich darov trošku, či koníčka medového, či koláčka makového, veď ti strýčku Mikuláš, mnoho dobrých vecí máš."

Svätec z Myry

Postava Mikuláša nie je vymyslená. Mikuláš bol svätec, ktorý sa narodil v treťom storočí nášho letopočtu, pravdepodobne v Patare, v oblasti dnešného Turecka. Narodil sa do bohatej rodiny starších rodičov, ktorí dlho nemohli mať dieťa. Doma dostal dobrú výchovu a už ako malý bol vďaka svojej štedrosti a dobročinnosti známy široko ďaleko. Zachovával pôst. Hovorí sa, že v stredu a piatok jedol iba raz, aj to až večer. Rodičia zomreli, keď bol ešte mladým mužom. Po sebe však zanechali taký majetok, že Mikuláš sa nemusel báť o živobytie. On sa však rozhodol všetko venovať chudobným. A tu sa spomína azda najznámejšia príhoda z jeho života, ktorá je východiskom dnešného obdarúvania detí. Jeden občan Patary prišiel o všetky svoje peniaze. Mal tri dcéry, no nemohol ich vydat', pretože nemal pre ne veno. A tak sa rozhodol pre zúfalý čin. Chcel ich dať na prostitúciu. Mikuláš sa to dozvedel, a tak zobral mešec zlata a v noci pod rúškom tmy ho dal mužovi do okna. Malo to byť veno najstaršej dcéry. To sa opakovalo druhý aj tretí raz, zakaždým pre ďalšiu dcéru. Muž ho na tretí raz spozoroval a bol mu veľmi vďačný.

Pomerne mladý (asi vo veku 20 rokov) sa stal biskupom v mestečku na juhu Turecka v Myre. Neskôr bol aj pútnikom a po návrate pôsobil ako arcibiskup.

Vo svete si Mikuláša ctia

Možno by ste to ani nepovedali, ale Mikuláš je historickou postavou, ktorú uctievaajú ľudia po celom svete. Mimoriadne obľúbený je do dnešných čias najmä v Rusku, pričom je aj patrónom tohto štátu. Pomenúvali sa po ňom mestá, napr. Liptovský Mikuláš, Borský Mikuláš, v Anglicku je to St. Nicholas a vo Francúzsku po ňom nazvali mestečko Saint Nicolas de Port, v ktorom je postavená (a je mu tiež venovaná) nádherná katedrála. Uctievaný je najmä v gréckokatolíckej a pravoslávnej cirkvi, kde mu bolo zasvätených mnoho chrámov a kostolov. Vo východných cirkvách je druhým najuctievanejším svätým, hneď po Panne Márii. Aj vďaka tomu sa stal nielen patrónom štátov, ale aj miest (napr. Bari, Amsterdam, New York) a tiež patrónom rôznych profesií. **Za svojho ochrancu ho považujú napríklad lekárnici, obchodníci, námorníci, lukostrelci, právnici, či dokonca voňavkári a väzni. No je najmä patrónom detí a študentov.**

Darčeky začali rozdávať Holand'ania

Ak by ste si mysleli, že tradícia obdarúvania vznikla niekde v mieste jeho pôsobenia počas života, nemali by ste pravdu. Darčeky na Mikuláša začali totiž rozdávať Holand'ania. V ich krajine

prichádza už v novembri Sinter Klaas v sprievode viacerých čiernych pomocníkov, ktorí hádžu deťom darčeky cez komín. Odtiaľ sa tento zvyk preniesol aj do Ameriky, kde sa premenoval na známeho Santa Clausa, ktorý však chodí až 24. decembra spolu so záprahom sobov a nosí deťom darčeky cez komín. V našich končinách chodí cez noc ku dverám samotný Mikuláš, ktorému pomáhajú jeho verní pomocníci anjeli a čert.

Natália Jakubková, 3. OA

Voňavé vianočné korenie

dokáže zázraky: lieči telo i psychiku

Atmosféra sviatkov v závere roka sa nespája len s vianočnými dekoráciami, ale tiež s tradičnými vôňami. Vďačíme za ne napečeným dobrotám a aromatickým sviečkam, ktorými si spestrujeme naše príbytky. V tomto období častejšie než inokedy vyťahujeme zo zásob škoricu, struk vanilky, klinčeky a iné koreniny.

Aké blahodarné účinky majú tieto dochucovadlá a vône na naše zdravie? Zistite aj vy, prečo by nemali chýbať ani u vás doma!

Vanilka - zázrak Latinskej Ameriky

Vanilka je aromatické korenie, ktorého korene siahajú až do oblasti Mexika. Má podobu tmavého drievkovitého struku, no za originál si v obchode musíme poriadne priplatiť. Kvôli rastúcim cenám sa vanilka už celé desaťročia vyrába aj synteticky v menej lahodnej a ostrejšej chuti. Pravá vanilka je **príjemne sladkastá**, kvôli čomu sa vo veľkej miere používa na prípravu koláčov, zmrzliny a najrôznejších dezertov. U nás si vypestovala tradíciu najmä v podobe vanilkových rožkov. Dopriať si ju môžeme naozaj v hojnom množstve, pretože predstavuje **životabudič pre činnosť srdca a blahodarný energetický stimul pre celý organizmus**. Vanilka navyše pôsobí ako **afrodiziakum** - prebúdza v nás zmyselné túžby.

Škorica - poklad východných kultúr

Škorica pomáha ľuďstvu už viac než štyri tisícročia, počas ktorých bola vždy veľmi vysoko cenená. Toto korenje má svoj pôvod v Indii, no postupne sa rozširovalo do celého sveta. Pre Číňanov malo isté obdobie dokonca vyššiu cenu

ako samotné zlato. Škorica za to vd'ací svojim mimoriadne priaznivým účinkom na ľudské zdravie, predovšetkým na tráviaci systém. Uľahčuje totiž štiepenie a vstrebávanie živín, zamedzuje nadúvaniu a pomáha liečiť hnačky. Osvedčila sa pri liečbe cukrovky a preukázateľne znižuje hladinu cholesterolu. V zimnom období je neoceniteľná pri prechladnutí a celoročne sa podieľa na znižovaní hmotnosti. Vo forme aromatických vôní má upokojujúce účinky.

Klinčeky zatočia s bolesťou

Klinčekovec voňavý pochádza zo súostrovia Moluky, ktoré tvorí súčasť Indonézie. Ide o kvetinové pupene s výraznou vôňou a ostrou štiplavou chuťou. V našom podvedomí sa spájajú predovšetkým s vareným vínom, punčom a perničkami. Keďže sa

klinčeky vyznačujú pikantnou príchuťou, sú vynikajúcim prostriedkom na **rozhýbanie lenivého metabolizmu**. Podporujú totiž produkciu žalúdočných štiav, žlče a v konečnom dôsledku aj samotný apetít. Môžu za to obsiahnuté oleje s teplou a neopakovateľnou arómou. V ľudovom liečiteľstve sa klinčeky zvykli predovšetkým prežívať - zbavovali ústnu dutinu nepríjemného zápachu, bolesti zubov a prinášali úľavu pri dráždivom kašli.

Aníz je balzomom na žalúdok

Tí, ktorí aj počas roka zápasia so sťaženým trávením, zaručene poznajú aníz ako magický liek. Táto korenina má podobu rasce a v kulinárstve sa používa buď celá, pomletá alebo podrvená v mažiariku. Podobne ako škoricca totiž prináša úľavu **zat'aženým črevám a pomáha pri plynatosti**. Pri žuvaní v ústach sa uvoľní **typická pelendreková aróma**, ktorá takisto potláča zlý dych. Anízový čaj teda zvykne **upokojovať podráždený žalúdok**, no takisto sa **podieľa na rozpúšťaní hlienov a odstraňovaní kašľa**. Jeho vôňa má upokojujúci efekt, ktorý dokáže uľahčiť zaspávanie.

Badián - krajší brat anízu

Badián u nás síce nemá až takú tradíciu, no v posledných rokoch si získava našu pozornosť predovšetkým pre svoj **veľmi pekný dekoratívny tvar**. Spoznáme ho aj pod prezývkami

čínsky alebo hviezdicovitý aníz. Na starý kontinent sa táto korenina rozšírila v 16. storočí z Filipín. Ako prísadu ho môžeme použiť najmä do pečiva, lekváru a kompótov, no využitie nájde aj pri varení vína. Ak ho necháte naložený aspoň jeden týždeň v etanole, získate masážny elixír na **uvolnenie svalov a zmiernenie zápalov**.

Koriander - korenina lásky

Už v staroveku naši predkovia využívali koriander do vín a liečivých odvarov a hovorí sa, že bol tiež

súčasťou nápojov lásky. Poznáte jeho zaujímavú chuť? Práve tá podporí nechutenstvo a látky v ňom ul'avia aj kašľu. Najúčinnější je nápoj z jeho semien. **Podporuje činnosť štítnej žľazy, pečene a tvorbu tráviacich enzýmov. Ničí škodlivé baktérie v črevnej flóre a očisťuje tak organizmus.** Vyhnúť by ste sa mu mali však vtedy, ak trpíte poruchou zrážanlivosti krvi, a to z dôvodu obsahu kumarínu.

Kardamón s vôňou citróna

Aj táto korenina s výraznou arómou vám podporí trávenie, eliminuje prekyslenie organizmu a potlačí pálenie záhy. Má aj ďalšie skvelé účinky, ktoré rozhodne využijete: zmierňuje bolesti hlavy, kašeľ a tiež psychické napätie.

Ingrid Farkasová, 1. OA

Čaj - priateľ počas zimných mesiacov

Čaj je to najlepšie, čo môže existovať, keď mi je zima. Vtedy si ho vždy rada spravím, lebo ma zahreje, urobí lepšiu náladu, upokojí ma a často i zbaví bolesti. Je to môj liek. Zo širokých možností čajov je niekedy ťažké vybrať si ten správny, no ja mám jasno! Levandulový, zelený a predovšetkým citrónový s medom! Myslím, že túto „tekutinu“ má rád skoro každý. Ved' kto by pri tomto moku rád nepookrial napríklad aj v kruhu priateľov, či len tak sám? Keď prichádzajú zimné mesiace, teším sa na to, ako dôjdem domov, pohodlne a teplo sa oblečiem a utekám si spraviť čaj. Vychutnávam si ho, až pokiaľ mi nedôjde v pohári. Ved' k zime určite neodmysliteľne patrí!

Druhy čajov :

Čierny čaj: Čierny čaj je najpopulárnejší na celom svete. Pochádza z rastlín *Senecio camellia*. Čierny čaj sa vyrába z mladých listov a púčikov tejto rastliny. Listy a púčiky po ich vysušení prechádzajú procesom fermentácie. Čierny čaj má silnú, horkú chuť.

Zelený čaj: je nápoj pripravovaný z neoxidovaných čajovníkových listov. Zelený čaj je najobľúbenejším čajom v Číne a Japonsku, kde jeho spotreba výrazne presahuje spotrebu čierneho čaju. Zelený čaj sa vyrába z čajových listov, ktoré v priebehu spracovania neprešli procesom vädnutia a oxidácie. V listoch obsiahnutý chlorofyl a triesloviny sa nezmenili a hotový výrobok si tak ponecháva prirodzenú farbu čajového listu.

Biely čaj: Biely čaj pochádza prevažne z Číny. Lístky bieleho čaju sa zbierajú ešte predtým, ako sa rozvinuli. Suší sa veľmi pomaly na priamom slnku. Ďalej sa mechanicky neupravuje, väčšinou vôbec neprebehne proces fermentácie. Vďaka tomu zostáva čaj aj po príprave veľmi svetlý, takmer bezfarebný.

Oolong: Oolong je niečo medzi zeleným a čiernym čajom. Nazýva sa tiež polofermentovaný alebo modrý, či modrozelený čaj. Pri jeho aromatizácii sa veľmi často používajú kvety - napríklad orchidea. Tieto čaje majú intenzívnu a sladkú chuť.

Pu-erh: Ide o čaj pripravovaný z obrovských zelených listov, stlačených a dlho fermentovaných, pokiaľ nezískajú červenohnedú farbu. Tento čaj obsahuje veľmi málo tanínu, je možné ho piť celý deň. Nálev má tmavohnedú farbu so zemitou, až dymovou chuťou. Najlepší je neosladený.

Dobrá chuť k teplému čajíku a krásne prežitie Vianoc i zimných dní!

Danka Damankošová, 1. OA

Zasmejme sa...

„Kde si bol tohto leta na dovolenke?“

„Pri mori.“

„Aké to bolo?“

„Skvelé!“

„Pekná pláž?“

„Nádherný piesok...“

„Čo ste robili celý deň?“

„Najprv ma moja žena zahrabala do piesku. A potom ja ju.“

„No a ďalej?“

„Na budúci rok tam zase pôjdem a vyhrabem ju.“

Pani učiteľka hovorí žiakom: „Ten, ktorý si o sebe myslí, že je najsprostejší v triede, nech sa postaví!“

Postaví sa malý Dežo.

Učiteľka sa ho pýta: „Dežo, ty si myslíš, že si najsprostejší v triede?“

„Nie, pani učiteľka, len mi bolo trápne nechať vás tu samú stáť.“

Pani učiteľka kladie otázku: „Som krásna. Aký je to čas??????“

„Prosím, vo vašom prípade minulý!!“

Učiteľka povie: „Janko, povedz nám nejaké zvieratko na písmenko P.“

Janko povie potkan.

„No dobre, teraz povedz zvieratko na D.“

Janko: „Dva potkany.“

A učiteľka povie: „A poslednýkrát na písmenko Ž.“

„Žžžžby tri potkany???”

Policajt vyzve mladú slečnu na tanec a pýta sa jej: "Slečna, vy si tiež myslíte, že policajti sú hlúpi?"
"Nie, ale na hymnu som ešte netancovala."

Začala horieť policajná stanica. Policajti boli nútení vyjsť až na strechu. Keď prišli hasiči, natiahli plachtu a policajti začali po jednom skákať. Ale vždy, keď bol už policajt tesne nad zemou, tak plachtu odtiahli a hrozne sa na tom zabávali. Až prišiel na rad posledný - náčelník. Ten, vidiac podraz, vytiahol revolver, namieril na hasičov a povedal: „So mnou nevybabrete, plachtu na zem a všetci tri kroky dozadu.“

Aký je rozdiel medzi ženou a muchou? Žena vás otravuje len v lete...

Príde Mišo k Jožovi na návštevu. Ten sedí v kuchyni po členky v strúhanke a stále strúha d'alšie.

„Čo to vyvádzaš?, pýta sa Mišo.

„Áááale, mám chuť na rezne a recept sa začína: strúhajte tri dni staré rožky...“

Čo sa za mlada naučíš...

Janko Orosi, 2. OA

Kulinárium

K Vianociam neodmysliteľne patria rôzne maškrtky, tak vám jednu študentskú – nepečenú ponúkame:

ŠTUDENSKÁ PEČAŤ

250 g stuženého pokrmového tuku (CERA), 250 g práškového cukru, 3 polievkové lyžice kakaového prášku, 3 celé vajcia, 4 Horalky, 100 g lieskových orechov, 50 g hrozienok, 2 balíčky žele cukríkov, 1 mokka lyžička mletej škorice

Cukor, kakaový prášok, škoricu a celé vajcia spracujeme na hladkú masu a miešame vo vodnom kúpeli najmenej 20 minút. Potom do hmoty vmiešame na kocky pokrúpaný stužený pokrmový tuk a počkáme, až sa úplne rozpustí. Nádobu s masou odstavíme z vodného kúpeľa a rýchlo vmiešame opražené, šupiek zbavené lieskové oriešky, na malé kúsky pokrúpané Horalky, hrozienka a od cukru v teplej vode opláchnuté, na polovice pokrúpané želé cukríky. Všetko dobre premiešame a pevne vtlačíme do formy (srnčí chrbát), ktorú sme predtým celú vyložili mikroténovou fóliou. Masu necháme stuhnúť v chladničke (najlepšie počas noci). Po vyklopení z formy a stiahnutí fólie krájame ostrým nožom na 3-4 mm rezy.

Jazykové okienko

Slovenčina a čeština patria do tej istej jazykovej skupiny - do západoslovanskej. Ich blízkosť je nielen genetická či geografická, ale aj kultúrna a historická. Preto nie je vôbec zarážajúci vplyv češtiny na slovenský jazyk. Vplyvom historických okolností však pôsobí čeština na slovenčinu omnoho intenzívnejšie než slovenčina na češtinu. Čeština sa totiž na našom území používala už od 15. storočia.

Vplyv češtiny na slovenčinu možno pozorovať na viacerých úrovniach. Či už ide o **výslovnosť**, **morfologickú stránku** alebo **nesprávne predložkové väzby**. Keďže je nesprávnych tvarov a bohemizmov v našom jazyku už viac než dost' a stávajú sa akýmisi neodbytnými parazitmi slovnej zásoby, je čas pripomenúť si tie najfrekvencovanejšie. A možno medzi nimi nájdete aj také, o ktorých spisovnosti ste vôbec nepochybovali.

Začnime slovami ako *lehátko*, *tlačítko*, *špáratko*, *strúhatko*... a vôbec mnoho iných s príponou **-tko**. Táto prípona vždy signalizuje, že niečo nie je v poriadku (okrem zdobnenín v strednom rode ako *dievčatko* či *bábätko*). Viaceré z takýchto slov majú v slovenčine spisovné ekvivalenty s formantom **-dlo**. Správnymi ekvivalentmi sú teda *ležadlo*, *tlačidlo*, *špáradlo*, *strúhadlo*. Jednou z mála výnimiek je *pravítko*, ktoré je úplne v poriadku :-). Pre tých, ktorí sa práve rozhodli túto príponu úplne bojkotovať, odporúčam používať synonymný výraz (aj keď nie najšťastnejší) *lineár*. Slová *lízatko*, *vodítko* či *razítko* majú v slovenčine podobu *lízanka*, *vôdzka* a *pečiatka*.

Častým javom je aj **kríženie predložkových väzieb** hlavne so slovesami, ako napríklad za *prvé* (správne: po prvé), za *päť minút* (správne: o päť minút), *vzhl'adom k* (správne: vzhl'adom na), *zúčastniť sa niečoho* (správne: zúčastniť sa na niečom), *chápať tomu* (správne: chápať to).

K frekventovaným bohemizmom patria aj **lexikálne výpožičky s úplne iným slovným základom**, medzi ktoré patria slová ako napríklad *pomazánka* (nátierka), *snímok* (snímka), *rada* (rad), *varianta* (variant), *nevadí* (neprekáža), *závadný* (kazový, chybný), *podtržník* (podčiarkovník), *lomítko* (lomka), *botník* (topánkovník), *doporučovať* (odporúčat'), *gulička* (gul'ôčka), *prádlo* (bielizeň), *cop* (vrkoč). Medzi časté bohemizmy patrí aj slovo *rohlík*, ktoré je naozaj veľmi obľúbené. Jeho správnym slovenským ekvivalentom je, samozrejme, *rožok*.

Tieto tvary (a predovšetkým nesprávne predložkové spojenia a chybný slovosled) majú svoj pôvod veľmi často v povrchných prekladoch

z českého jazyka. Niekedy platí, že čím je jazyk príbuznejší, tým väčšie úskalia prináša preklad.

Na záver treba dodať, že vplyv češtiny na slovenčinu je celkom prirodzeným javom, ktorého sa tak úplne asi nikdy nezbavíme. Ide o súčasť našich dejín a našej kultúry.

O P A T K A

Časopis študentov - stredoškolákov OA a TAP na Opatovskej 97 v Košiciach

Prispievatelia: Kristína Vojteková, Viktória Popovičová, Martin Januvka, Dominika Kvetková, Natália Jakubková, Ingrid Farkasová, Danka Damankošová, Janko Orosi

Odbor. poradkyňa: PaedDr. K. Bieleková, PhD.

Zodpovedná osoba: PaedDr. M. Čabalová, riaditeľka školy

Časopis vychádza v náklade 8 kusov v novembri 2017 pre potrebu školy.

redakčná rada

